GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACŢIUNEA ŞI ADMINISTRAŢIUNEA:
BRAŞOVŬ, piaţa mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe şése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România şi străinătate:
Pe anŭ 36 fr., pe şése lunĭ 18 fr., pe trei lunĭ 9 francĭ.

ANULŬ XLVIII.

SĔ PRENUMERĂ:
la poşte, la librării şi pe la dd. corespondenţĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 129. *Lunĭ Marţĭ, 11 (23) Iunie* 1885.

Braşovŭ, 10 (22) Iunie 1885.

„Cu nelinişte şi cu rele presĕmţirĭ vedemŭ cum Germanii din Austria suntŭ totŭ mai multŭ striviţĭ de părete!“

Mărturisirea acésta a lui „Nemzet“, organulŭ d-lui Tisza, aduce mai multă lumină asupra situaţiunei actuale din interiorulŭ monarchiei, decâtŭ toţĭ articulii suciţĭ şi rĕsuciţĭ ai foilorŭ unguresci.

Câtŭ pentru Maghiarĭ scie tótă lumea ce vréu şi unde ţintescŭ. Dér mai suntŭ şi alţĭ factorĭ în acéstă monarchiă şi orĭ şi ce s'ar ḍice despre preponderanţa elementului maghiarŭ în politica austro-ungară, elŭ este şi rĕmâne numai unŭ poporŭ de 5—6 milióne locuitorĭ şi celelalte 30 de milióne nu potŭ sĕ fie condamnate în vecĭ la unŭ rolŭ pasivŭ faţă cu diplomaţia maghiară.

Se nasce prin urmare întrebarea, că ce voiescŭ şi unde ţintescŭ ceilaltĭ fa torĭ decisivĭ din monarchiă?

Intre naţionalităţile din Austro-Ungaria ocupă fără îndoială loculŭ celŭ d'ântéiŭ, átâtŭ prin cultura lorŭ câtŭ şi prin numĕrulŭ lorŭ, Germanii Austriei.

Când s'a înfiinţatŭ dualismulŭ s'a luatŭ de basă a lui egemonia Germanilorŭ peste popórele din Austria şi egemonia Maghiarilorŭ peste popórele din Ungaria, identificându-se interesele germane şi maghiare cu interesele statului. La începutulŭ erei dualistice nu se vorbea prin urmare decâtŭ numai de strivirea la părete a Slavilorŭ şi a Românilorŭ din monarchiă.

De şése anĭ încóce însĕ s'a sevêrşitŭ o mare schimbare într'o parte a monarchiei. Astăḍĭ, după cum vedemŭ, Maghiarii se plângŭ, că cumetrii lorŭ Nemţĭ sunt aceia, cărora le-a venitŭ rêndulŭ de a fi striviţĭ de părete.

Maşina dualistică funcţionéză încă mai departe în linişte, dér basa pe care s'a cónstruitŭ ea este sguduită din fundamentŭ. Căḍêndŭ egemonia Germanilorŭ în Austria, alţĭ factorĭ s'au presentatŭ pe scenă şi desvoltarea interióră a statului a luatŭ o altă direcţiune.

Intregŭ procesulŭ acesta s'a desfăşuratŭ între marginile constituţiunale şi guvernulŭ din Viena s'a feritŭ de ori-ce ar fi pututŭ sĕ slăbéscă séu sĕ turbure legătura cu Ungaria. Astfelŭ nu i s'a datŭ nicĭ guvernului ungurescŭ prilegiu de a se amestecá în afacerile interióre ale Austriei.

Nicĭ astăḍĭ nu esistă unŭ asemenea casŭ de amestecŭ. Măestria cabinetului Taaffe a statŭ în aceea de-a produce marea schimbare interióră, fără ca Ungurii sĕ i se pótă opune. In schimbŭ guvernulŭ austriacŭ s'a feritŭ şi elŭ de orĭ şi ce amestecŭ în afacerile ungare şi acéstă politică de absolută neintervenţiune a fostŭ adoptată şi de cătră guvernulŭ centralŭ.

In urma acésta ministrulŭ Tisza a întinsŭ şi mai tare córdele egemoniei maghiare esploatândŭ câtŭ numai s'a pututŭ situaţiunea în favórea ideei de statŭ maghiarŭ.

Intr'aceea lucrurile au avansatŭ în Austria. Astăḍĭ cabinetulŭ Taaffe dispune de o maioritate multŭ mai mare în parlamentŭ şi şansele restabilirei egemoniei germane s'au micşoratŭ. Au crescutŭ însĕ pentru aceea şansele noilorŭ factorĭ şi a direcţiunei politice ce-o urmărescŭ.

Acéstă direcţiune e diametrulŭ opusă celei ce domnesce aḍĭ în statulŭ ungarŭ. Aici despotismŭ de rassă, colo politică de împăcare între rasse.

Este mai multŭ ca sigurŭ, că desvoltându-se lucrurile mai departe, în partea de dincolo a monarchiei se va întroduce unŭ regimŭ pronunţatŭ federalistŭ. Urmările unui asemenea regimŭ nu potŭ fi decâtŭ periculóse pentru egemonia maghiară. Reuniunile de maghiarisare nu vorŭ fi în stare de a opri curentulŭ puternicŭ alŭ desvoltării popórelorŭ, şi idea egalei îndreptăţirĭ odată triumfatóre în Austria şi în Ungaria.

Reaua presĕmţire, de care vorbesce organulŭ d-lui Tisza, are în vedere negreşitŭ şi acésta eventualitate, pe lângă alte temerĭ ce-i însuflă noua situaţiune în Austria faţă cu cestiunea reînoirei pactului austro-ungarŭ, care espiră în 1887.

Ce atitudine vorŭ luá noii factorĭ din Austria, acum când se sêmtŭ mai tarĭ, în afacerea pactului cu Ungaria?

Până când erau Nemţii austriacĭ tarĭ şi marĭ Maghiarii sciau, că interesulŭ lorŭ cere de a merge mână 'n mână cu dênşii în cestiunile dualismului, acum însĕ guvernulŭ ungurescŭ stă faţă cu noui factorĭ încă necunoscuţĭ, de a cărorŭ concursŭ nu póte fi sigurŭ nicĭ unŭ momentŭ.

De aici vine oftarea pentru bieţii Germanĭ, cari suntŭ aḍi striviţĭ de părete.

Mai bine ar face organulŭ d-lui Tisza décă s'ar îngriji de sórtea celorŭ de acasă, cari abia mai potŭ resuflá de striviţĭ ce suntŭ şi de a cărorŭ sprijinŭ Maghiarii vorŭ avé odată mai mare lipsă ca de alianţa Nemţilorŭ.

—o—

Conferinţa deputaţilorŭ germanĭ în Viena.

Erĭ s'a întrunitŭ în Viena conferenţa deputaţilorŭ din partida liberală germană séu cum se mai numea a »stângei reunite.« Scopulŭ întrunirei a fostŭ organisarea partidei. Resultatulŭ încă nu-lŭ cunóscemŭ, dér vedemŭ din articulele ḍiarelorŭ vienese, că se tractéză de unitatea partidei şi că greutăţile ce se opunŭ organisărei pe basă unitaŕă suntŭ fórte marĭ.

»Amŭ pĕcătui în contra datoriei nóstre publicistice — ḍice »N. fr. Presse« — décă nu amŭ mărturisi, că partida constituţiunei (decembristă) se află într'o crisă seriósă, deşi încă n'amŭ pierdutŭ tótă speranţa în susţinerea unităţii partidei.«

Se manifestă de câtva timpŭ în sinulŭ deputaţilorŭ germanĭ din Austria unŭ curentŭ, ce devine totŭ mai puternicŭ, spre a se pronunţa ca partidă naţională germană. O fracţiune a propusŭ ca sĕ se formeze unŭ „clubŭ germanŭ.« Oportuniştii, carĭ suntŭ încă în maioritate, se temŭ însĕ ca nu cumva prin pronunţarea naţionalismului germanŭ sĕ se producă efectulŭ contrarŭ şi sĕ i-se dea cabinetului Taaffe o armă mai multŭ în mână ca sĕ ḍică: »étă particularismulŭ germanŭ!«

In formă e vorba numai de schimbarea numelui partidei, în fondŭ însĕ se tractéză de schimbarea tacticei şi transplântarea luptei pe tĕrêmulŭ mai restrênsŭ naţionalŭ. Temerea ca nu cumva o parte sĕ persiste în acéstă direcţiune, ér cealaltă sĕ se opună la orĭ-ce schimbare şi prin aceea sĕ se facă o scisiune, acéstă temere vorbesce din articulii ḍiarelorŭ vienese.

»Celŭ mai mare pĕcatŭ în contra spiritului naţionalŭ amŭ comite, ḍice »N. fr. Presse,« décă prin desbinărĭ şi neînţelegerĭ amŭ contribui la întărirea sistemului actualŭ.... Desbinarea oposiţiunei germane ne-ar face de batjocură şi auḍimŭ deja în spiritŭ triumfulŭ contrarilorŭ.. Dér póte vomŭ fi feriţĭ de acéstă ruşine....«

—o—

Procesulŭ de pressă alŭ „Zastavei“

In Nr. 115 alŭ fóiei nóstre amŭ comunicatŭ cetitorilorŭ că fóiei sêrbescĭ »Zastava« ce apare în Neoplanta i s'a intentatŭ procesŭ politicŭ pentru »agitare în contra statului maghiarŭ«.

Procesulŭ s'a pertractatŭ Sâmbătă la 20 Iuniu n. înaintea juriului de pressă din Pesta. Ca preşedinte a funcţionatŭ Iohann Krisst, ér ca acusatorŭ substitutulŭ de procurorŭ Dr. Edm. Fekete. Acusatulŭ a fostŭ Lazar Nancicĭ, unŭ bărbatŭ tênĕrŭ, care aşteptă cu multă linişce resultatulŭ procesului.

După ce s'a sorţatŭ juriulŭ şi după ce s'a atrasŭ atenţiunea publicului, care apăruse în numĕrŭ fóte micŭ, acusatulŭ spune că e de 31 de anĭ, de confesiunea gr. or., ş. a. Se citesce apoi actulŭ de acusaţiune şi articululŭ încriminatŭ.

Acusatulŭ recunósce, că elŭ e autorulŭ articulului şi că 'şĭ ia asupră'şĭ responsabilitatea.

Substitutulŭ de procurorŭ Dr. Edm. Fekete ia cuvêntulŭ ḍicêndŭ între altele:

Felulŭ pasionatŭ alŭ agitaţiunilorŭ ce se ivescŭ de unŭ timpŭ încóce totŭ mai desŭ între naţionalităţĭ începe a înfluenţa deja simţulŭ nostru atâtŭ de multŭ, încâtŭ aşŭ dori sĕ se eviteze totŭ ce ar puté duce pe orĭ-care dintre noi în acéstă direcţiune. După părerea lui articululŭ agită în contra legăturii de statŭ a ţĕrilorŭ corónei unguresci. Ce a făcutŭ tinerimea italiană? O spune articululŭ: a eliberatŭ şi a unitŭ poporulŭ italianŭ, sfărîmândŭ tronurile şi tronuleţele singuraticilorŭ principĭ şi întemeindŭ Italia unită. Prin urmare — ḍice acusatorulŭ — totŭ o ástfelŭ de problemă ar avé şi tinerimea sêrbéscă: de a sfărîma anumite tronurĭ séu cu alte cuvinte de a rupe legătura ce unesce pe Sêrbii din Ungaria cu statulŭ ungarŭ şi în modulŭ acesta a întemeia Serbia unită. Dar cu acésta nu se sfêrşesce articululŭ, ci strigă: »Tinerime! Susŭ, înainte la lucru! Poporulŭ vrea sĕ te vaḍă lucrândŭ, poporulŭ o doreşte şi aştéptă . . . fă'ţĭ datoria!«

Acusatorulŭ propune, ca amĕsuratŭ § 173 din codulŭ penalŭ ungurescŭ juriulŭ sĕ declare pe autorulŭ articulului vinovatŭ.

Apĕrătorulŭ Polonyi găsesce, că în actulŭ de acusaţiune numele proprietarei şi editórei fóiei, Miliţa Miletică, s'a pusŭ cu intenţiune, ca prin acésta sĕ se dea procesului óre-care tendinţă. S'a amintitŭ cu acésta de bărbatulŭ, nimicitŭ şi fisicesce şi sufletesce, care a fostŭ duşmanŭ alŭ Ungariei şi acum ispăşesce amarŭ acésta şi care acum părăsitŭ de toţĭ are unŭ singurŭ sprijinŭ, pe fica sa. De aceea apĕrătorulŭ face apelŭ la juraţĭ sĕ facă abstracţiune de acéstă şi sĕ judece numai articululŭ încriminatŭ. In casulŭ de faţă, ḍice elŭ, nu e vorba de o agitare directă, după cum se prevede în lege. O ţéră sêrbéscă nu esistă între ţerile corónei unguresci, şi la aşa ceva nu s'a pututŭ gândi nicĭ autorulŭ articului.

Apĕrătorulŭ observă, că articululŭ încriminatŭ nu conţine altceva decâtŭ frase bombastice scrise la Crăciunŭ cătră tinerimea de limba sêrbéscă. Elŭ descompune articululŭ şi arată că, după instituţiunile Ungariei, nu se găsesce acusaţiunea ce o face acusatorulŭ; căcĭ unulŭ care vorbesce o limbă streină, după legile unguresci, nu se póte tracta altfelŭ decâtŭ ca unŭ indigenŭ, şi de aceea cere achitarea acusatului.

Vorbesce apoi acusatulŭ Lazarŭ Nancicĭ în limba germană. Elŭ ḍice că, orĭ câtŭ de înţeleptŭ şi învĕţatŭ ar fi procurorulŭ, ce privesce patriotismulŭ nu póte da nimĕrui ântêietate. Educaţiunea sa l'a învĕţatŭ sĕ-şĭ iubéscă limba maternă din tótă inima, dar orĭ când va fi mândru că e unŭ cetăţénŭ alŭ Ungariei libere şi independente. Elŭ accentuéză, că în articolulŭ încriminatŭ nicăerĭ n'a intenţionatŭ o rupere a Sêrbilorŭ de cătră statulŭ ungarŭ şi de aceea face apelŭ la simţulŭ de dreptate alŭ juraţilorŭ ca sĕ-lŭ achite.

După ce a mai replicatŭ acusatorulŭ în defavorulŭ acusatului ér apĕrătorulŭ in favorulŭ acestuia, şi după cea mai accentuatŭ odata acusatulŭ lealitatea sa pentru statulŭ ungarŭ, juraţii s'au retrasŭ în camera de chibzuire spre a-şĭ formula rĕspunsurile la intrebările acusatorului. Verdictulŭ a fostŭ unanimŭ: vinovatŭ.

Pe basa acestui verdictŭ tribunalulŭ l'a condamnatŭ pe acusatŭ la unŭ anŭ închisóre de statŭ şi la 75 fl. 50 cr. cheltuelĭ de judecatŭ. Lazar Nancicĭ a trebuitŭ imediatŭ sĕ între în închisóre spre a-şĭ face pedépsa, neacordându-i-se mcĭ o amânare.

SCIRILE ĎILEI.

In onórea membrilorŭ reuniunei industriale din Austria de josŭ, carĭ au mersŭ sĕ visiteze esposiţiunea din Peşta, s'a datŭ unŭ banchetŭ. Cu acéstă ocasiune comitele Zichy a salutatŭ pe Nemţii austriacĭ accentuândŭ interesele comune ale supremaţiei germano-maghiare în monarchiă. »Şi noi, ďise elŭ, ca şi D vóstră avemŭ sĕ suprimămŭ anumite agitaţiunĭ. Nu trebue sĕ mĕ mai esplicŭ, mĕ înţelegeţĭ (Aplause prelungite.) Dér una trebue se amintescŭ: Esistenţa întregului dincóce şi dincolo sĕ póte asigura numai prin egemonia acelorŭ naţionalităţĭ, carĭ şi păn' acum au avutŭ rolulŭ conducĕtorŭ (aplause nesfĕrşite.)« Speranţe deşerte! Décă e vorba de esistenţa întregului, apoi nu înţelegemŭ cum s'ar puté ea asigura prin călcarea drepturilorŭ părţilorŭ, din carĭ se compune acestŭ întregŭ.

—0—

Ministrulŭ de comunicaţiune a dispusŭ, ca oficiele postale sĕ serbeze Duminecile avêndŭ a lucra numai unŭ scurtŭ timpŭ când plécă şi sosesçe posta.

—0—

Foile maghiare şi cele jidovescĭ spunŭ, că fondulŭ reuniunei de maghiarisare din Cluşiu are aprópe 100,000 fiorinĭ. Adunarea generală a oraşului Cluşiu a votatŭ spre acestŭ scopŭ 5000 fl. Krach-ulŭ va fi enormŭ.

—0—

Joi s'a descărcatŭ peste Cisnădiă, lângă Sibiu, o furtună, care a nimicitŭ grădinile şi sĕmĕnăturile. Sĕcara şi ovĕsulŭ suntŭ aşa de prăpădite, ca şi cum ar fi fostŭ pe câmpŭ o manevră de cavaleriă. Mai totŭ aşa pagube a suferitŭ de furtună şi Şelimbergulŭ. Grindina a causatŭ pagube şi în Êlhii, Satu-nou şi Feldióra.

—0—

»Echo des Balkans,« care apare în limba francesă în Filipopole, scrie următórea nostimadă: »Administraţiunea sanitară a Ungariei constatândŭ că esistă bólă între porcii din România, d. Steinbruck, ministru de comerţŭ, a ordonatŭ închiderea fruntarielorŭ unguresci importaţiunii porcilorŭ.« Adevĕratulŭ ministru unguresců de comerţŭ trebue că trece dreptŭ têrgŭ la redactorii numitei foi.

—0—

Citimŭ în »Voinţa Naţională«: D-şóra Bârsescu, artista dramatică română dela teatrulŭ Curţei din Viena, urméză a face deliciile publicului alesŭ şi cunoscĕtorŭ în ale artei din capitala Austro-Ungariei. Ďiarele de acolo suntŭ unanime întru a'i aduce laudele cele mai călduróse, laude carĭ ne bucură cu atâtŭ mai multŭ, cu câtŭ scimŭ că suntŭ pe deplin meritate. Sĕptĕmâna trecută d-şóra Bârsescu, jucândŭ în marea şi gréua piesă a lui Goethe Faust, a representatŭ o Margaretă care a încântatŭ şi uimitŭ pe privitorĭ, prin interpretarea cu totulŭ nouă, originală şi ingeniósă ce a dat'o rolului ei. Cei mai mulţĭ criticĭ dramaticĭ, mai cu sémă Ludovic Speil dela »Neue Freie Presse«, care e în Viena o autoritate totŭ aşa de nediscutabilă ca şi Francisc Sarcey în Paris, au proclamat'o de multŭ ca una din podóbele cele mai frumóse şi mai falnice ale teatrului Curţei. Sĕptĕmâna acésta compatrióta nóstră a repurtatŭ o nouă isbândă în piesa »Ahnfrau« a lui Grillparzer, ce s'a datŭ Lunĭ la 3 (15) Iuniu curentŭ »Punctulŭ de culminaţiă alŭ producţiunei ei, ďice »Neue Freie Presse« într'o scurtă notă, în care vorbesçe de rolulŭ Berthei jucatŭ de d-şóra Bârsescu în acéstă dramă, au fostŭ scenele finale din actulŭ alŭ treilea şi alŭ patrulea, în carĭ a desvoltatŭ unŭ adevĕratŭ talentŭ de invenţiune.« Acéstă apreciare a cronicarului teatralŭ vienesŭ se termină cu următórea observaţiă măgulitóre pentru d-şóra Bârsescu: »Dintre camaradele mai însemnate ale artistei care a jucatŭ rolulŭ Bertei amŭ vĕďutŭ în teatru numai pe d-şóra Hohenfels.«

—0—

La Mangalia, în Dobrogea, fiindŭ isvóre de ape minerale de o calitate bună, ministrulŭ de rĕsboiu românŭ a luatŭ disposiţiunĭ — scrie »Telegrafulŭ« — de a se înfiinţa acolo unŭ stabilimentŭ de băi pentru militarĭ bolnavĭ.

—0—

Din America de nordŭ a sositŭ la Hamburg o corabiă cu Cehĭ, carĭ au plecatŭ umplerea în patria lorŭ originală spre a visită teatrulŭ naţionalŭ cehicŭ. Unŭ drumŭ frumuşelŭ acesta şi costisitorŭ (dela New-York până la Hamburg costă prima caiută 250 mărcĭ 47 pfenigĭ.) Foile cehe salută cu entusiasmŭ sosirea conaţionalilorŭ lorŭ, a acestorŭ argonauţĭ modernĭ, şi toţi laudă »eroismulŭ« lorŭ. Cehii din America suntŭ sĕrbătoriţĭ în totŭ modulŭ.

—0—

Căldura în Bucurescĭ, Galaţĭ, Giurgiu şi Severinŭ a trecutŭ peste 30 de grade; în localitatea din urmă a ajunsŭ căldura, în sĕptĕmâna trecută, până la 39 grade.

—0—

Municipalitatea din Havre (Francia), a luatŭ iniţiativa unui congresŭ internaţionalŭ de institutorĭ, care se va ţiné în Septemvre viitorŭ. Invitările s'au şi făcutŭ din partea ministerului de instrucţiă şi din multe ţĕrĭ au şi sositŭ rĕspunsurĭ de primire. N'ar strica sĕ mérgă şi vr'unŭ Românŭ din Austro-Ungaria.

Cea mai nouă lege relativă la limbĭ în Belgia.

Cam pe timpulŭ acesta în anulŭ trecutŭ publicarămŭ în ďiarulŭ nostru în traducere românéscă unŭ şirŭ de articulĭ, scrişĭ de renumitulŭ bărbatŭ de statŭ austriacŭ Dr. Adolf Tischhof, sub titlulŭ »dreptulŭ limbilorŭ în staturĭ cu naţionalitate micstă«. In acei articulĭ au fostŭ tractate relaţiunile de dreptŭ alŭ limbilorŭ în cele mai multe staturĭ cu naţionalitatea micstă din întréga lume civilisată şi s'a atrasŭ atenţiunea cetitorilorŭ noştri mai cu sémă asupra Belgiei, pentru că acolo conflictulŭ limbisticŭ, respective între Flamanďĭ (Vlamingĭ) şi intre Valonĭ (Francesĭ), care conflictŭ esistă de o jumĕtate de secolŭ, prin prudinţa şi buna chibsuélă a ambelorŭ partide naţionale îşĭ află cu încetulŭ aplanarea mulţămitóre. *)

Acuma reproducemŭ de asemenea unŭ articulŭ dupĕ ďiarulŭ »W. Allg. Zeitung« cu privire la admiterea limbei flamande în administraţiune, în scóle preste totŭ etc. Étă-lŭ:

Pe tĕrĕmulŭ justiţiei şi alŭ administraţiunii legislatura a împlinitŭ deja dorinţele Flamanďilorŭ. In scóla poporală (primară) s'a recunoscutŭ totd'auna dreptulŭ esclusivei întrebuinţărĭ a limbei materne la instrucţiune; éră în institutele mijlocii şi mai înalte s'a întrebuinţatŭ la instrucţinne pĕnă acuma de curêndŭ limba francesă; numai prelegerile despre limba şi literatura flamandă se ţinéu în acéstă limbă. S'a amintitŭ deja la timpulŭ sĕu în acestŭ locŭ, că (în anulŭ 1882) ministrulŭ de instrucţiune pregătesce o a treia lege limbistică, prin care are sĕ se deschiďă idiomului flamandŭ unŭ tĕrĕmŭ mai întinsŭ la instrucţiune în scólele medii, atenee **) şi colegii. Intr'adevĕrŭ s'a promulgatŭ la 15 Iuniu 1883 o astfelŭ de lege şi la 6 Martiu 1884 s'a înfiinţatŭ printr'o hotărîre regéscă (arrêté royal) unŭ institutŭ normalŭ de crescere (unŭ felŭ de pedagogiu — şcólă normală superióră) pe lângă universitatea din Gant, în care institutŭ au a se cresce, resp. forma profesorĭ capabilĭ, destoinicĭ de a propune în limba flamandă în scólele medii, atenee şi colegii. (Veďĭ aşa ar trebui sĕ facă guvernulŭ unguresců, dér nu sĕ constrângă pe profesorulŭ de limba şi literatura română, ca sĕ propună acéstă limbă la şcolarĭ romanĭ în limba maghiară — unŭ lucru decâtŭ care mai absurdŭ nu se póte! Red.)

Dlŭ Paul Frédéricq, profesorŭ la universitatea din Gant, a fostŭ atâtŭ de amicalŭ, că a comunicatŭ atâtŭ tecstulŭ legii câtŭ şi alŭ emisului aceluia regescŭ dlui Dr. Fischhof, care l'a trimesŭ citatului ďiarŭ spre a'lŭ publica. *„Legea pentru regularea usului limbei flamande la instrucţiune în părţile ţĕrii locuite de Flamanďĭ,“* conţine şépte articolĭ, dintre carĭ celŭ dintêiŭ hotărăşce, ca în despărţĕmintele pregătitóre ale şcólelorŭ medii în districte flamande întréga instrucţiune sĕ se predea în limba flamandă. Limba francesă însă are sĕ se propună în acea mĕsură, ca şcolarii sĕ câştige facultatea de a puté urma cu succesŭ cursurile în limba francesă la şcólele medii.

Articolulŭ 2 dispune, ca în scólele medii în districte flamande sĕ se instrueze în limba flamandă. Ba chiar prelegerile din limba englesă şi germană au sĕ se ţină acolo în limba flamandă, până când scolarii nu suntŭ în stare a pricepe prelegerile în limba aceea, care este obiectŭ de învĕţămêntŭ. Afară de acésta mai suntŭ unulŭ séu mai multe obiecte din programa de învĕţămêntŭ a se propune asemenea în limba flamandă şi anume trebue sĕ fiă numĕrulŭ acestorŭ obiecte celŭ puţinŭ de două începêndŭ din anulŭ 1886.

După articolulŭ 3 au valóre disposiţiunile articolului 2 şi pentru ateneele din districtele flamande.

Articolulŭ 4 hotărăsce, ca terminologia sciinţelorŭ matematice şi naturale precum şi a celorlalte obiecte din programa de învĕţămêntŭ sĕ se propună în acelaşĭ

---

*) „Le mouvement Flamand“, scrie profesorulŭ Frédéricq, care aparţine la anteluptătorii causeĭ flamande, cătră Dr. Fischhof, „est très-vivace et de plus en plus puissant, mais il n'a pas le cela de particulier, qu'il n'a rien d'aigu. Les Flamands n'ont aucune haine contre les Wallons ni réciproquement. Il n'y a pas chez nous cet antagonisme irreconciliable, qu'on trouve dans d'autres conflits linguistiques«.

**) Scólele medii din Belgia (écoles moyennes) în sensŭ mai strânsŭ corĕspundŭ gimnasiilorŭ şi şcólelorŭ nóstre reale inferióre precum şi scólelorŭ industriale mai inferióre; ateneele—gimnasiilorŭ şi şcólelorŭ reale superióre, precum şi şcólelorŭ industriale mai înalte·

timpŭ în limba flamandă şi franceză. Totŭ asemenea sĕ se însuşéscă, după câtŭ e cu putinţă, scolarilorŭ şi numirile istorice şi geografice în ambele limbĭ ale ţĕrii.

Articolulŭ 5 împuternicesce pe guvernŭ ca, după ce va fi cerutŭ părerea autorităţilorŭ administrative ale institutelorŭ de învĕţămêntŭ ale statului, sĕ dispună a se propune şi în limba franceză tóte séu numai o parte din acele obiecte, carĭ suntŭ a se preda în limba flamandă după articolulŭ 2 şi 3. Totŭ acelŭ dreptŭ s'acórdă şi consilielorŭ comunale relativŭ la institutele de învĕţămêntŭ susţinute de ele.

Articolulŭ 6 hotărăsce, ca sĕ se întemeieze o scólă normală superióră pentru crescerea de profesorĭ, carĭ sĕ póta ţiné prelegerĭ în limba flamandă.

Articolulŭ 7 şi totdeodată celŭ din urmă îndatoréză pe guvernŭ, de cumva la deschiderea scólelorŭ în 1886 n'ar fi în stare a esecuta pe deplinŭ acéstă lege, a arĕtá comunelorŭ motivele, carĭ ar împedeca esecutarea, şi totdeodată şi mĕsurile ce le-a luatŭ spre delăturarea neajunsului. Legii aceştia i-a urmatŭ la 5 Martiu alŭ anului următorŭ o resoluţiune regéscă relativă la: *„Organisaţiunea unui institutŭ normalŭ (scóla normală superióră) de crescere, care are menirea speţială de a cresce profesorĭ carĭ sĕ fie capabilĭ a propune istoria, geografia şi limbile moderne în ateneele şi colegiele din districtele flamande în limba flamandă.“****)*

Conformŭ acestui emisŭ regescŭ institutulŭ pentru educarea profesorilorŭ are sĕ se unéscă cu facultatea filosofică dela universitatea din Gant. Elŭ constă din două despărţĕminte: despărţĕmêntulŭ germanŭ (Section germanique), în care sĕ se formeze profesorĭ pentru instrucţiunea în limbile germanice (germană, englesă şi flamandă), şi în despărţĕmêntulŭ geograficŭ-istoricŭ, care are sĕ formeze profesorĭ de istoriă şi geografiă. Durata studiilorŭ la acestŭ institutŭ este normată prin lege pe patru anĭ. In anulŭ ântêiu primescŭ instrucţiune toţĭ elevii din ambele despărţĕminte După cum se póte vedé din programa cuprinsă în statutulŭ organicŭ, se îngrijesce ca în acestŭ institutŭ sĕ se créscă profesorĭ flamanďi fórte apţĭ, şi într'ênsulŭ funcţionéză ca profesorĭ mai numai profesorĭ de universitate. In faptă esista acestŭ institutŭ încă în Ianuariu 1884, prin urmare înnaite de publicaţiunea resoluţiunii regescĭ.

Aci împărtĕşimŭ legea şi emisulŭ regescŭ nu numai pentru completarea datelorŭ de mai nainte, ci şi pentru a arĕta, câtŭ de chibzuitorĭ suntŭ Flamanďii, când este ca sĕ'şĭ validiteze idiomulŭ lorŭ pe tĕrĕmulŭ şcolarŭ. Deşi ei suntŭ firmŭ hotărîţĭ, ca sĕ dobîndéscă deplina egală îndreptăţire pe acelŭ tĕrĕmŭ, totuşĭ suntŭ încă tare departe, ca sĕ'şĭ validiteze dreptulŭ limbei lorŭ pe spesele desvoltării culturale a tinerimii. Ei procedŭ chibzuindŭ orĭ ce pasŭ şi îngrijescŭ de cărţĭ didactice bune şi de puterĭ didactice destoinice, mai înainte a introduce idiomulŭ lorŭ în respectivele şcóle. la acelaşĭ timpŭ au ei seriosŭ în vedere, ca tinerimea flamandă studiósă sĕ se familiariseze din temeiu cu limba francesă, bine sciindŭ de ce mare valóre este pentru dênsa cunoscinţa unei limbe universale. Ministrulŭ de instrucţiune Van Humbeeck, care a proiectatŭ cea mai nouă lege relativă la limbĭ, este ca Flamandŭ (étă că în Belgia se recrutéză miniştri şi din naţiunea nedomnitóre, fără ca Francesii, resp. Valonii sĕ se témă că îi vorŭ înghiţi, cum pare că se temŭ Ungurii noştri de naţionalităţile nemaghiare. — Red.) unŭ zelosŭ luptătorŭ alŭ causei flamande, şi totuşĭ câtŭ de precautŭ s'arată elŭ, unde lucréză ca legislatorŭ.

CORESPONDENŢĂ DIN BUCOVINA.

Cernăuţĭ, Iunie 1885.

Mĕ bucurŭ fórte când vĕd, că articulii mei suntŭ cetiţĭ cu atenţiune din partea publicului şi cumcă se găsescŭ unii cetitorĭ, carĭ caută şi află unele scădarĭ în ei. Nu este nime in stare sĕ facă îndestul tuturor cetitorilor cu atâta mai mult, deórece se află între Domniele lor, parte mai interesaţĭ, parte cărora le place a fi mai radicalĭ, precum şi corespondentului bucovinénŭ »Clănău« din Nr. 106 alŭ »Gazetei Transilvaniei.«

Domnia Ta d-le corespondentŭ însĕ, cu tóte că ai cetitŭ corespondenţele mele din »Gazeta Transilvaniei«, sĕ mĕ ierţĭ, îmĭ pare, că nu le-ai înţelesŭ bine. Acolo se amintesce între altele şi de ajutorii de preoţĭ bĕtrênĭ, însĕ de cei preteraţĭ, deşi cu purtare bună, éră în altă corespondinţă voescŭ sĕ dovedescŭ încâtva scăderile instituţiunii ajutorilorŭ de preoţĭ şi cum ar putea înaltulŭ consistoriu sĕ îngrijéscă mai bine de starea acésta.

***) Dómne, ce deosebire între guvernulŭ unguresců şi guvernulŭ belgianŭ: acesta crează pe spesele statului institute pentru formarea de profesorĭ flamanďĭ (carĭ sĕ propună în limba flamandă în scólele de statŭ şi în districte flamande,) ér acela (guvernulŭ unguresců) nu numai că nu face scóle de statŭ cu limba de propunere nemaghiară, ba a introdusŭ în scólele confesiunilorŭ, ridicate şi susţinute din sudórea lorŭ, propunerea limbei maghiare în acéstă limbă, ér Românilorŭ din Caransebeşŭ nu li se dă concesiune a-şĭ ridica unŭ gimnasiu nicĭ chiar cu banii lorŭ! —

Cumcă corespondentulŭ voiesce sĕ fie radicalŭ se vede de acolo, că nu i plac cîrmójele și colacii și pretinde, ca preoții sĕ nu ia banĭ pentru isprăvirea funcțiilorŭ. Eu nu sunt cu acésta înțelesŭ, ci mai bine ar ḑice: „preotulŭ sĕ priméscă cine ce-i va da,« căcĭ Românulŭ nu voiesce nicĭodată sĕ-i facă cineva ceva fără a-i fi mulțămitorŭ, cu atâta mai puținŭ pentru funcții bisericescĭ; sĕ ḑică mai bine: »preotulŭ sĕ nu împileze cu plata pe poporenii sĕi.«

Totŭ acelŭ domnŭ corespondentŭ aduce înainte în corespondența sa din Nr. 106 o istoriă, care se lipesce de scopulŭ articulului sĕu »ca mazĕrea de părete.« Vorbesce despre Rușii din munțĭ, carĭ suntŭ cunoscuțĭ ca hoțĭ de vite, cumcă din banii câștigațĭ prin hoțiă plătescŭ pe la mănăstirĭ liturgii ca sĕ li-se erte pĕcatele și apoi fiind curățițĭ de pĕcate, éră sĕ fure. Cumcă toțĭ Rușii din munțĭ suntŭ cunoscuțĭ ca hoțĭ de vite, acésta nu este adevĕratŭ. Cunoscŭ eu însu-mĭ fórte mulțĭ Rușĭ mai de trébă chiar și decâtŭ superiorii lorŭ.

D-le corespondentŭ! D-ta trebue sĕ fii unŭ omŭ fórte cetitŭ, mi se pare că ai cetitŭ o istoriă italiană de brigandĭ, că ei înainte de a merge la unŭ jafŭ, lasă sĕ li se cetéscă misa, séu când voescŭ sĕ comită altă faptă nelegiuită — unŭ omorŭ — se rógă mai'nainte de sĕvêrșirea faptei în genunchĭ la maica Domnului, ca sĕ le stea într'ajutorŭ și-i promită după succederea faptei a-i aduce unŭ sacrificiu. Nu aplica astfelŭ de esemple la noi. Noi încă nu amŭ ajunsŭ așa de departe. Dară décă ai fi călugărŭ dela mănăstirea Putna séu Sucevița, apoi ți-amŭ crede la cele enarate, și atuncĭ mai cu sémă deca ni-ai arătá banii câștigațĭ pe rugăciunĭ de'a hoții de vite.

Te-așŭ intrebá și eu, d-le corespondentŭ, ce voeșcĭ sĕ ḑicĭ prin cuvintele din corespondența d-tale: „Ce folosŭ aducŭ acei preoțĭ tinerĭ, carĭ îmbrățișândŭ nu de multŭ starea preoțéscă, Inaltŭ Prea Sânția Sa Metropolitulŭ Bucovinei și alŭ Dalmației, nefiindŭ cu aceștia nicĭ într'unŭ gradŭ de înrudire, i-au făcutŭ după fórte puținĭ anĭ administratorĭ și parochĭ pela parochiele cele mai mănóse, fiindcă aceștia promiteau mai multŭ de câtŭ alții, că vorŭ fi preoțĭ adevĕrațĭ și membrii cei mai folositorĭ poporului din eparchia Inaltŭ Présânției Sale.« Voeștĭ póte sĕ aperĭ pe Eminența Sa? Ițĭ voiu fi recunoscĕtorŭ pentru acésta atuncĭ, dacă-mĭ vei aduce înainte unŭ esemplu, ca sĕ-țĭ pótă crede cetitorii articulului D tale din țéră și de sub délulŭ colacilorŭ. Eu unulŭ ițĭ mărturisescŭ sincerŭ, că nu cunoscŭ unŭ asemenea casŭ din timpulŭ mai nou. Éră în altŭ locŭ amintescĭ și de unŭ ajutorŭ de preotŭ séu după cum îi numescĭ D-ta cooperatorĭ, care, după cum ḑiceam în unŭ articulŭ alŭ meu, ar fi locuitŭ intr'unŭ bordeiu, ar fi luatŭ pentru o înmormêntare a unui omŭ sĕrmanŭ 7 fl. și o traistă de colacĭ, cu tóte că repăusatulŭ avea 3 copii la o scólă mijlociă susținuțĭ prin mila altora. Te întrebŭ, a cerutŭ cei 7 fl. séu i s'au datŭ fără sĕ-i céră? Dacă a pretins plata de 7 fl. și cunoșcĭ unŭ asemene casŭ, de ce te facĭ acoperitorulŭ faptei aceștia mârșave cu atâta mai multŭ, deóre-ce te arățĭ a fi mai radicalŭ decâtŭ mine. Eu nu pretindŭ sĕ-lŭ dai pe unŭ asemene preotŭ de-odată pe față, dară celŭ puținŭ scriei inițialele numelui și alŭ locului pentru ca sĕ-lŭ cunóscemŭ, și cunoscêndu-lŭ sĕ-i trimitemŭ »Gazeta« s'o citéscă și sĕ se îndrepte, așa precum a trimisŭ consistorulŭ estrasulŭ din »Gazeta Transilvaniei« din anulŭ trecutŭ conferințelorŭ pastorale, ca preoții respectivĭ cunoscêndŭ opiniunea publică despre ei sĕ se feréscă de a da ansă la astfelŭ de corespondențe atăcătóre.

Din radicalŭ cautā sĕ nu te facĭ ridiculŭ, căcĭ mai bună și mai nobilă faptă ai face a fi apĕrătorulŭ celorŭ micĭ decâtŭ măgulitorulŭ și lingușitorulŭ celorŭ marĭ, precum ai arătat'o în articululŭ Domniei Tale.

Ce sĕ-țĭ ḑicŭ d-le corespondentŭ la critica Domniei-Tale? Dóră atâta, că nu are basă, deóre-ce ne înșirĭ fapte, carĭ nu le cunóscemŭ de felŭ și nu poțĭ apĕra consistorulŭ, că elŭ de aceea nu înaintéză ajutorii de preoțĭ, pentru că s'a înșelatŭ în ei. Una însĕ trebue sĕ-țĭ ḑicŭ: cumcă rĕu facĭ că suspiționezĭ neîntemeiatŭ ca autorŭ alŭ articulilorŭ mei pe unŭ ajutorŭ de preotŭ nemulțămitŭ cu starea-i, care voiesce o parochiă de frunte dela munte — nu cunoscŭ parochiele dela munte — și prin acésta dai ansă la prigonirĭ nejustificate asupra ajutorilorŭ de preoțĭ din partea superiorilorŭ lorŭ. Din apĕrătorulŭ causei te facĭ prin acésta unŭ părtinitorŭ alŭ rĕului contraḑicêndu-țĭ esprimării, cumcă ai fi coînțelesŭ în principiu cu mine. *M. Scaevola.*

———

Blașiu 20 Iuniu.

Domnule Redactorŭ! In ḑilele din urmă a sositŭ aicĭ și inspectorulŭ scólelorŭ preparandialĭ, pentru a asistá la esamenele de cualificațiune ale învĕțătorilorŭ adunațĭ din tóte părțile, unii din ei mai tinerĭ, carĭ au practicatŭ unŭ anŭ, alții mai bĕtrânĭ, carĭ încă n'au esamenulŭ.

Esamenele cu dênșii s'au și începutŭ. Progresulŭ peste totŭ consideratŭ, după cum cerŭ interesele instrucțiunei nóstre de astăḑĭ, nu ni-a satisfăcutŭ. Aceștĭ mai tinerĭ dau rĕspunsurĭ ce mai dau, dar nicĭ dênșii îndestulitóre. Cei bĕtrânĭ? Sĕ feréscă D-ḑeu! Cugețĭ că unii n'au vĕḑutŭ scólă de când suntŭ! La cele mai micĭ întrebărĭ nu sciu rĕspunde.

Int'adevĕrŭ e întristătorŭ! Și cu tóte acestea, numai sĕ-șĭ sciă căsca gura, totușĭ ḑice inspectorulŭ: elég și jól van. Unii chiar au ajunsŭ până acolo a nu cunósce nicĭ cei mai comunĭ terminĭ românescĭ, așa d. e. am auḑitŭ pre unulŭ întrebuințândŭ terminulŭ: a sămălui, la ce a replicatŭ inspectorulŭ: Nu trebue maghiarisațĭ Românii, că-sŭ maghiarisațĭ ei destulŭ.

Cu asemenĭ învĕțătorĭ unde avemŭ sĕ ajungemŭ? Aceștia au sĕ ne lumineze poporulŭ de vreme ce ei înșișĭ nu sciu?! — Intr'unŭ timpŭ era speranță, că au sĕ ajungă și de învĕțătorĭ ómenĭ harnicĭ, pe când era pe aicĭ profesorulŭ Stefanŭ Popŭ, carele pretindea ca celŭ ce voiesce sĕ intre la preparandiă sĕ fi absolvatŭ a IV cl. gimn., dar în deșertŭ, căcĭ aicĭ n'a putut'o duce cu superiorii și astfelŭ a fostŭ silitŭ a trece în România, pentru a scăpa de șicanele și imputările lorŭ.

Și acum ĕtă unde amŭ ajunsŭ: Toțĭ secundașii, va sĕ ḑică studenții cei slabĭ, din clasele inferióre gimnasiale până și din norme, décă n'o mai potŭ duce acolo, se îndésă la preparandiă. Cu adevăratŭ trebue sĕ ne dóră pentru nesciința și întunereculŭ în care órbecă unii individĭ ca aceștia, carĭ décă nu-sŭ apțĭ spre a-șĭ împlini chemarea ar trebui succesive înlocuițĭ prin alții, carĭ merită a purta numele de luminătorĭ ai poporului!

Autoritățile nóstre școlare ar trebui sĕ se intereseze mai multŭ pentru scólă; ar trebui *sĕ se intereseze prin protopopŭ despre progresele făcute de învĕțătorii de sub inspecțiunea lorŭ și sĕ îngrijéscă, ca învĕțătorii cei bunĭ sĕ-șĭ capete léfa lorŭ regulatŭ, ér cei neapțĭ de oficiu sĕ fie delăturațĭ,* căcĭ e de însemnatŭ că neregularea lefei învĕțătorescĭ și nerecompensarea corĕspunḑĕtóre ostenelelorŭ lorŭ încă e causă momentósă a negligerii oficiului lorŭ, pentru-că spre a-șĭ câștiga mijlócele de subsistință trebue sĕ lucre agrulŭ și și acela décă îlŭ are îlŭ lucră în detrimentulŭ instrucțiunii. Așa stămŭ...!

Primițĭ ș. c. l. *Brutus.*

———

Ordinea esamenelorŭ publice

la

școlele primare române ort. orient. din Săcele

la finea anului școlastic 1884—85.

Sâmbătă, 15/27 Iuniu școla din Dêrste dela 8—12 óre Clasa I și II, sub presența comisarilorŭ An. Bârsén și I. Dariu. Sâmbătă după améḑĭ școla din Bacĭfalău dela 3—6 óre Clasa I II, sub presența comisarilorŭ An. Bârsén și I. Dariu. Duminecă, 16/28 Iuniu școla din Turcheș dela 9—12 și jum. óre Clasa I și II, sub presența comisarilorŭ I. Dariu și St. Dragomir. Duminecă după prânḑ școla din Cernatŭ dela 3—6 óre Clasa I. și II, sub presența comisarilorŭ I Broș și D. Dogariu. Lunĭ, 17/29 Iuniu școla capitală din Satulung, biserica St. Arhanghelĭ dela 7 și jum.—12 óre Clasa I Desp. 1 și Cl. III și a IV, sub presența comisarilorŭ Alexe Frateș și V. Domșa. După prânḑŭ dela 3—6 óre Clasa I Desp. 2 și Cl. II, sub presența comisarilorŭ G. Debu și I. Broș. Marțĭ, 18/30 Iuniu școla capitală din Satulung, biserica St. Adormirĭ dela 7 și jum.—óre Cl I Desp. 1 și Cl. III și IV, sub presența comisarilorŭ V. Domșa și N. Muntean. După prânḑ dela 3—6 óre Clasa I Desp. 2 și Cl. II, sub presența comisarilorŭ An. Bârsén și Toma Frateș. — Rapórtele comisarilorŭ se vorŭ aduce în conferința învĕțătorilorŭ, ce se va ține Mercurĭ, 19 Iuniu în Dêrste la 9 óre a. m.; ér după aceea escusiune în Pléșa.

Dat din ședința conferenței învĕțătorilorŭ din tractulŭ conferențialŭ Săcele, ținută în Satulung la 6 Iuniu.

I. Dorca președinte, *I. Dariu* secretarŭ.

———

ULTIME SCIRI.

Regele și Regina Spaniei se vorŭ duce în sĕptĕmâna acésta în provincia Murcia, unde bântue colera cumplitŭ.

——

In Velehrad, unde se întrunescŭ numĕróse procesiunĭ din Boemia, Moravia și Ungaria din incidentulŭ serbării lui Metodiu și Cirilŭ, s'a ivitŭ vărsatulŭ, scarlatina și tifosulŭ. E mare temere, că bólele acestea le vorŭ aduce peregrinii p'acasă.

——

„Agenția Reuter“ anunță din Bombay, că 2000 de soldațĭ afganĭ au sositŭ din Candahar în Heratŭ, ca sĕ întăréscă garnisóna de acolo.

——

Din causa sporĭrei accsiselorŭ, măcelarii din Bucurescĭ au făcutŭ grevă.

Pórta a adresatŭ Bulgariei o notă și a comunicatŭ tuturorŭ puterilorŭ, că numĕróse bande pĕtrundŭ din Bulgaria în Macedonia spre a provoca acolo turburărĭ. Pórta declară, că dacă Bulgaria nu va împedeca organisarea astorfelŭ de bande, va lua ea însușĭ mĕsurĭ energice.

——

Bonapartiștii lui Jerôme au ținutŭ la 19 Iuniu n. o adunare politică. Cu acéstă ocasiune pĕtrunḑêndŭ o cétă de anarchiștĭ în sala dela Bellville și începêndŭ a arunca scaune și băncĭ de pe galerii în capetele Bonapartiștilorŭ, au rănitŭ pe mulțĭ până la sânge, apoi ocupară presidiulŭ și luară o resoluțiune, care promite aceeașĭ tratare Bonapartiștilorŭ, de câte-orĭ vorŭ vorbi în favórea republicanilorŭ și în contra regaliștilorŭ.

———

DIVERSE.

O faptă barbară. — Se scrie din Barcelona, Spania, ḑiarului »Le Petit Marseillais«: Acum câteva ḑile, murì la Puebla-Larga unŭ omŭ de coleră. Părinții și rudele victimei ținură ascunsă acéstă mórte. Când venì doctorulŭ nu'i spuseră că bolnavulŭ murise și, ca și cum nimicŭ nu s'ar fi întêmplatŭ, îlŭ învitară sĕ intre în camera bolnavului. Mediculŭ se grăbì sĕ intre și apropiindu-se de patulŭ bolnavului sĕu, rĕmase cu totulŭ surprinsŭ vĕḑêndŭ că elŭ încetase din viéță. Era încă uimitŭ de acéstă tristă constatare, când de odată se vĕḑù înconjuratŭ de intréga familiă, care luase o atitudine amenințătóre. Astfelŭ, ḑise una din rude, noi te plătimŭ și d-ta nu ești în stare sĕ ne scapĭ bolnavii! — Nu te vomŭ mai lăsa, ḑise unŭ altŭ membru alŭ familiei, sĕ'țĭ mai urmezĭ meseria de omorîtorŭ. In optŭ ḑile ai omorîtŭ trei bolnavĭ! Ucigașule! »Vorbindŭ astfelŭ, bărbații și femeile, cu toții grămadă, se repeḑiră asupra doctorului și începură a'lŭ amenința. In zadarŭ doctorulŭ căută sĕ'i liniștéscă; din ce în ce ei deveniră mai furioșĭ și mai amenințătorĭ. D'odată, soția mortului puse mâna pe diversele medicamente date de doctorŭ, pe hapurile și alifiile împrăștiate pe masă și pe mobile. »Tâlharule! ai sĕ'mĭ înghițĭ tóte astea! celŭ puținŭ ai sĕ scapì tu d'a nu muri de coleră.« Și pe când unulŭ din cei de față apucà pe doctorŭ de brațe, unŭ altulŭ îi ținù gura deschisă, și soția mortului îi băgà cu de-a-sila pe gâtŭ tóte cutiile și flacónele cu medicamente. Nenorocitulŭ doctorŭ se luptà sĕ scape din mânile lorŭ, și abia mai putea din când în când sĕ articuleze câte unŭ cuvêntŭ. „Cum, miserabile, totŭ mai vorbescĭ!« îi ḑise femeia înfuriată. Și apoi, repeḑindu-se din nou asupra lui, îi băgà pe gâtŭ totŭ ce mai găsì aruncatŭ prin colțurile camerei. Acéstă scenă sĕlbatică ținù douĕ-ḑecĭ de minute; după o oră, doctorulŭ încetà din viață. Tatălŭ acestei nenorocite victime murì de durere după douĕ ḑile. Institutulŭ medicalŭ din Valența fù fórte mișcatŭ de acestŭ incedintŭ. Consiliulŭ sĕu se întrunì îndată pentru a chibzui asupra mijlócelorŭ de a garanta siguranța medicilorŭ în contra cruḑimei și ignoranței poporațiunilorŭ dela țéră.

***

Câtŭ costă armatele. — »Volks-Zeitung« din Berlin ne dă statistica după care se póte vedea câtŭ costă pe Europa armatele. Pentru 14 State totalulŭ armatelorŭ pe piciorŭ de pace e de 3,529,522 ómenĭ. Calculândŭ cheltuelile lorŭ la 3 fr. 10 c. pe ḑi, avemŭ 926 fr. de fiecare soldatŭ, décă vomŭ scóte ḑilele de congediu. Inmulțindŭ acésta sumă cu 3.523,522, ne dă 3.268,337,372 francĭ pe anŭ. Adăogêndŭ apoi la acésta cifră totalulŭ celorŭ 14 bugete ale resbelului, care e de 2.541,819,550 francĭ, găsimŭ că suma perdută de Europa pentru pentru armate e de 4 miliarde 919 milióne 871 mii 300 francĭ!

***

Nu dormițĭ prin grădinĭ. — Femeea lui Sava din Sulița, scrie „Curierulŭ Botoșanilorŭ«, pe când dormia pe iarbă verde, a simțitŭ în somnŭ că'i intră unŭ șarpe in gâtŭ. S'a deșteptatŭ, însĕ prea tărḑiu căcĭ șarpele era în pântecele ei. Femeea se află actualminte în spitalulŭ din Botoșanĭ.

Bilete pentru ducere și întórcere la esposiția din Budapesta. — După cum sĕ ḑice biletele pentru ducere și întórcere, carĭ se dă la stațiunea calei ferate d'acĭ Marțea și Vinerea cu unŭ scăḑĕmêntŭ de $33^{1}/_{3}$ procente vorŭ afla dela 1 Iuliu st. n. unŭ scăḑĕmêntŭ de 50 procente.

Circulația pentru călĕtorii anumite (Tour-Bilets). — De vreme ce dela prima acestei luni biletele pentru ture cambinabile nu se mai potŭ lua directŭ dela stațiunea călei ferate din locŭ, ci trebue comandate cu trei séu patru ḑile înaintea plecării prin oficiulŭ călei ferate locale, aducemŭ acésta la cunoștința onor. nostri cetitorĭ.

Editorŭ: Iacobŭ Mureșianu.
Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurel Mureșianu.

Cursulŭ la bursa de Viena

din 20 Iuniu st. n. 1885

Rentă de aurŭ 4%	98.95
Rentă de hârtiă 5%	92.95
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	148.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	98.20
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	123 50
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	108.75
Bonurĭ rurale ungare	102.50
Bonurĭ cu cl. de sortare	102.25
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	102.75
Bonurĭ cu cl. de sortare	101.50
Bonurĭ rurale transilvane	101 50
Bonurĭ croato-slavone	102.—
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	—.—
Imprumutulŭ cu premiu ung.	117.25
Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului	119.60
Renta de hărtiă austriacă	82.55
Renta de arg. austr.	83.10
Renta de aurŭ austr.	108 40
Losurile din 1860	139 50
Acţiunile băncei austro-ungare	858.—
Act. băncei de creditŭ ung.	287.75
Act. băncei de creditŭ austr.	288.90
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.86
Napoleon-d'orĭ	9.85½
Mărcĭ 100 împ. germ.	61.—
Londra 10 Livres sterlinge	124.30

Bursa de Bucuresci.

Cota oficială dela 7 Iuniu st. v. 1885.

	Cump.	vênd
Renta română (5%).	80	89
Renta rom. amort. (5%)	92½	92½
» convert. (6%)	88½	89½
Împr. oraş. Buc. (20 fr.)	30½	31½
Credit fonc. rural (7%)	104	104½
» " " (5%)	87¾	88¼
» » urban (7%)	101½	102
» » » (6%)	93	94
» » » (5%)	85½	86¼
Banca naţională a României	1275	—
Ac. de asig. Dacia-Rom.	294	—
« » » Naţională	—	228
Aurŭ	10.25 (%)	10.10%
Bancnote austriace contra aurŭ	2.03	2.05

Cursulu pieţei Braşovu

din 22 Iuniu st. v. 1885.

Bancnote românescĭ	Cump.	8.94	Vênd.	8.95
Argint românesc	»	8 80	»	8.85
Napoleon-d'orĭ	»	9.85	»	9 87
Lire turcescĭ	»	11.10	»	11.15
Imperialĭ	»	10.10	»	10.15
Galbenĭ	»	5.80	»	5.84
Scrisurile fonc. »Albina«	»	100.50	»	101.—
Ruble Rusescĭ	»	123.—	„	125.—
Discontulŭ	»	7—10 % pe anŭ.		

Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei“ se potŭ cumpĕra în tutungeria lui I. Gross.

Anunţămŭ acelorŭ onoraţĭ cetitorĭ, cari vorŭ binevoí a se aboná la fóia nóstră de aicĭ încolo, că avemŭ încă în reservă numerĭ dela începutulŭ anului 1885 prin urmare potŭ sĕ aibă colecţiunea completă.

ADMINISTRAŢIUNEA „GAZ. TRANS.“

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia **Predealŭ-Budapesta** şi pe linia **Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta** a călei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Trenŭ accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Bucurescĭ	—	5·00	7.45	—
Predealŭ (	—	9 45	12.50	—
Predealŭ (	—	9.47	1.09	—
Timişŭ	—	10.11	1.40	—
Braşovŭ (	—	10.44	2.27	—
Braşovŭ (	6.22	10.51	2.55	—
Feldióra	7.01	11.18	3.38	—
Apatia	7.33	11.36	4.17	—
Agostonfalva	8.01	11.51	4.47	—
Homorodŭ	8.45	12.23	5.42	—
Haşfaleu	10.10	1.19	7.37	—
Sighişóra (	10.29	1.30	8.0[illegible]	—
Sighişóra (	10.39	1.37	8.21	—
Elisabetopole	11.19	2.05	9.05	—
Mediaşŭ	11.54	2.25	9.4[illegible]	—
Copsa mică	12.12	2.36	10.02	—
Micăsasa	12.56	—	6.20	—
Blaşiu	1.30	3.13	6 59	—
Crăciunelŭ	1.45	—	7.15	—
Teiuşŭ	2.11	3.40	7.43	—
Aiudŭ	2.55	4.01	8.29	—
Vinţulŭ de susŭ	3.17	—	8.55	—
Uióra	3.24	—	9.04	—
Cucerdea	3.31	4.24	9 12	—
Ghirisŭ	4.09	4.49	10.23	—
Apahida	5.36	—	12.32	—
Cluşiu (	5.56	5 58	12 59	—
Cluşiu (	6.08	6.08	—	8.00
Nedeşdu	6.29	—	—	8.3[illegible]
Ghirbĕu	6.45	—	—	8.59
Aghirişŭ	7.00	—	—	9.34
Stana	7.26	—	—	10.16
Huiedinŭ	7.48	7.14	—	11.04
Ciucia	8.28	7.43	—	12 17
Bucia	8.47	—	—	12.47
Bratca	9.06	—	—	1.21
Rév	9.26	8 22	—	2.05
Mezŏ-Telegd	10 01	8.48	—	3.08
Fugyi-Vásárhely	10.20	—	—	3.39
Várad-Velinţe	10.30	—	—	3.55
Oradia-mare (	10.37	9.13	—	4.0[illegible]
Oradia-mare (	10.51	9.18	10.57	—
P. Ladány	12.37	10.31	12 59	—
Szolnok	2 58	12.07	4.45	8.22
Buda-pesta	6 00	2.10	10.05	10.30
Viena (	6.35	2.45	10.50	—
Viena (	3.00	8 00	6.05	—

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ omnibus	Trenŭ accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	—	7.15	—	—	—
Budapesta	6.47	1 45	3.15	6.20	8.00
Szolnok	10.37	3.4	7.2[illegible]	9.11	11.4[illegible]
P. Ladány	1.44	5.21	8.27	11.26	2.31
Oradea mare	5.33	6.41	—	1.28	—
Várad-Velencze	—	—	9.45	2.00	—
Fugyi-Vásárhely	—	—	9.59	2 11	—
Mezö-Telegd	—	7.14	10.28	2.3[illegible]	—
Rév	—	7.42	11.36	3.18	—
Bratca	—	—	12.10	3.41	—
Bucia	—	—	12.49	4.01	—
Ciucia	—	8.3[illegible]	1.31	4.26	—
Huiedin	—	9.01	2.56	5.08	—
Stana	—	—	3.29	5.27	—
Aghiriş	—	—	4.0	5.50	—
Ghirbĕu	—	—	4.18	6.02	—
Nedeşdu	—	—	4.3[illegible]	6.24	—
Cluşiu (	—	10 0[illegible]	5.05	6.43	—
Cluşiu (	12 0[illegible]	10.16	—	7.0[illegible]	—
Apahida	12.31	—	—	7.26	—
Ghiriş	2.16	11.24	—	8.51	—
Cucerdea (	3.12	11.43	—	9.31	—
Cucerdea (	3 32	11 45	—	9.43	—
Uióra	3.41	—	—	9.51	—
Vinţulŭ de susŭ	3.50	—	—	9.58	—
Aiudŭ	4.25	12.08	—	10.24	—
Teiuşŭ	4.50	12.22	—	10.41	—
Crăciunelŭ	5.41	—	—	11.28	—
Blaşŭ	6.07	12.57	—	11.44	—
Micăsasa	6.40	—	—	12.18	—
Copşa mică	7.00	1.27	—	12 36	—
Mediaşŭ	—	1.45	—	1.22	6.01
Elisabetopole	—	2.06	—	1.56	6.40
Sigişóra	—	2.31	—	2.34	7.2[illegible]
Haşfaleu	—	2.50	—	3.02	8.01
Homorod	—	3.48	—	4.41	10.05
Agostonfalva	—	4.19	—	5 30	11.0[illegible]
Apatia	—	4.34	—	6.03	11.3[illegible]
Feldióra	—	4.53	—	6.35	12.14
Braşovŭ (	—	5.20	—	7.14	1.09
Braşovŭ (	—	5.3	—	—	1.50
Timişŭ	—	6.07	—	—	2.48
Predealŭ (	—	6.32	—	—	3.23
Predealŭ (	—	7.30	—	—	4.56
Bucurescĭ	—	11.35	—	—	9.40

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Teiuşŭ	11.09	—	3.56
Alba-Iulia	11.46	—	4.2[illegible]
Vinţulŭ de josŭ	12 20	—	4 53
Şibotŭ	12.52	—	5.19
Orăştia	1.19	—	5.41
Simeria (Piski)	1.48	—	6.08
Deva	2 35	—	6.39
Branicĭca	3.04	—	7.04
Ilia	3.36	—	7.29
Gurasada	3 50	—	7.41
Zam	4 25	—	8.12
Soborşin	5.09	—	8.49
Bĕrzova	5.56	—	9.29
Conopŭ	6.18	—	9.49
Radna-Lipova	6.57	6 14	10 23
Paulişŭ	7.12	6.30	10.37
Gyorok	7.27	6.47	10.52
Glogovaţŭ	7.56	7.17	11 18
Aradŭ	8 10	7.32	11.32
Szolnok (	2.39	12.00	4 53
Szolnok (	3.16	12.14	5.10
Budapesta	7.10	2.10	8.16
Viena	—	8.00	6.05

Budapesta-Aradŭ-Teiuşŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ acceleratŭ	Trenŭ omnibus
Viena	11.00	7.15	—
Budapesta	8.05	1.45	8.00
Szolnok (	11.02	3.44	11 40
Szolnok (	11 12	4.02	12 00
Aradŭ	3 37	7 53	5.[illegible]5
Glogovaţŭ	4.13	—	6.19
Gyorok	4 38	—	6.4[illegible]
Paulişŭ	4.51	—	7.00
Radna-Lipova	5 10	—	7.23
Conopŭ	5.38	—	7 51
Bêrzova	5.57	—	8.10
Soborşin	6 42	—	5.58
Zam	7.14	—	9.28
Gurasada	7.43	—	9.56
Ilia	8.01	—	10.17
Branicĭca	8.21	—	10.38
Deva	8.47	—	11.05
Simeria (Piski)	9.05	—	11.23
Orăştiă	10 10	—	12.24
Şibotŭ	10 43	—	12.53
Vinţulŭ de josŭ	11.04	—	1.22
Alba-Iulia	11.19	—	1.40
Teiuşŭ	12 05	—	2.[illegible]4

Aradŭ-Timişóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne
Aradŭ	6.00	12.55	8.25
Aradulŭ nou	6.25	1.21	8.36
Németh-Ságh	6.50	1.46	8.54
Vinga	7.19	2 18	9.13
Orczifalva	7.38	2 36	9 25
Merczifalva	7.56	2.53	9 36
Timişóra	8.42	3.40	10.06

Simeria (Piski) Petroşenĭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Simeria	6 30	11.50	2.23
Streiu	7 05	12.27	3.00
Haţegŭ	7 53	1 19	3 49
Pui	8.46	2 10	4.4[illegible]
Crivadia	9.33	2.57	5.28
Baniţa	10 [illegible]	3 35	6.07
Petroşenĭ	10.43	4.04	6.[illegible]9

Timişóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timişóra	6.07	12.25	5 00
Merczifalva	6.49	1.16	5.50
Orczifalva	6.51	1.34	6.07
Vinga	7.08	2.04	6.32
Németh-Ságh	7.23	2.25	6 53
Aradulŭ nou	7 40	2 54	7.24
Aradŭ	7 50	3 10	7.40

Petroşenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de pers.
Petroşenĭ	6 49	9 33	5.58
Baniţa	7.27	10.14	6.08
Crivadia	8.06	10 54	6 45
Pui	8.50	11 37	7.[illegible]5
Haţegŭ	9.31	12.17	8 02
Streiu	10.16	12.58	8.44
Simeria	10.53	1.35	9.15

Tipografia ALEXI, Braşovŭ.